

Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler

Funda Karadağlı

İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, İstanbul

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı araştırmanın evrenini, İstanbul'da bulunan bir özel üniversitenin Sağlık Bilimleri Yüksekokulu'nda hemşirelik bölümünde öğrenim gören 254 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin çalışmaya katılmayı kabul eden 211 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın verileri "Tanıtıcı Bilgi Formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ)" kullanılarak toplanmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda öğrencilerin Profesyonel Değerleri Ölçeği puan ortalamasının 132.37 ± 15.84 olduğu saptanmıştır. Ölçekten elde edilen en yüksek alt boyut puanının ise "İnsan Onuru" (47.87 ± 5.99) olduğu belirlenmiştir. Profesyonel Değerleri Ölçeği puan ortalaması ile öğrencilerin gelir durumu, sağlık mensubu yakını olma durumu, mezun olduğu okul ve meslekten beklentisi karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken, cinsiyet, okuduğu sınıf ve okuldan beklentileri ile aralarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Sonuç olarak, birinci sınıfta okuyan, cinsiyeti kadın olan ve okuldan beklentisi meslek sahibi olan öğrencilerin Profesyonel Değerleri Ölçeği puan ortalaması diğerlerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Eğitim-öğretim sürecinin, hemşirelik öğrencilerinin hem bireysel hem de mesleki değerlerinin farkına varabileceği ve bu değerleri kazanabileceği şekilde yapılandırılması, nitelikli ve kaliteli bakımın verilmesinde çok önemlidir.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik, öğrenci, profesyonel değerler, etkileyen faktörler

Students' professional value perception and affecting factors

Abstract

Objectives: This study was conducted in order to determine students' professional value perception and affecting factors. **Method:** The population of the study comprised 254 nursing students at a private Health Sciences College in İstanbul, without sampling, a number of 211 students who agreed to participate were included to study. Data for the research was collected from the "Information Form" and "Professional Values Scale".

Yazının geliş tarihi : 08.03.2016

Yazının kabul tarihi: 23.06.2016

Yazışma adresi: Funda Karadağlı, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Cihangir mah. Şehit Jandarma Komando Er Hakan Öner sk. No:1 Avcılar/ İstanbul, Telefon: 0212 4227000 /416 E-posta: fkaradagli@gelisim.edu.tr

Results: In this research, the mean score of students' professional values was found to be 132.37 ± 15.84 . Among all the measurements, "Human Honor" subscales were found to be on top (47.87 ± 5.99). There was no statistically significant differences between the Professional Values Scale mean score and student's income level, proximity to the health-system worker, graduated high school and expectations from the education and profession ($p > 0.05$), whereas there was significant difference between Professional Values Scale mean score and students' gender, class levels and expectations from school ($p < 0.05$). Conclusion: Professional Values Scale score of 1st year female students, desiring to have a profession was significantly higher than the others. Overall, re-building the educational teaching based on the increment awareness of both self and professional values is highly essential for a better health service.

Keywords: Nursing, student, professional values, affecting factors

Giriş

Hemşirelik, geçmişten günümüze hızla değişen dünyada kendini sürekli yenileyen, birey, aile ve toplumun sağlık durumu ile ilgilenen profesyonel bir sağlık disiplini^{1,2}. Profesyonellik, çağdaş toplumların en çok önem verdiği konulardan biri olup toplumun refahını sağlamak için; yapılan işin önemsenmesini, yüksek düzeyde eğitim almayı, başkalarına yardım etme isteği ile motive olmayı, örgütlenmeyi, etik ilkelere sahip olmayı, sorumluluk alma ve karar verme becerisini gerektirir.^{1,3} Aynı zamanda sağlık hizmetinin kalitesini artırmak ve daha iyiye ulaşmak için çaba gösterme, devamlı ilerleme ile özgünlüğünü ortaya koyma da profesyonelliği göstermektedir⁴. Profesyonel olmak bir takım değerlere sahip olmayı gerektirmektedir. Değerler; kimlik oluşumunda önemli bir etkiye sahip inançlardır. Her birey, hayatına anlam katan, yaşamına şekil veren, davranışlarına rehberlik eden, çevresini algılama ve yargılamasına zemin hazırlayan kişisel, sosyal, toplumsal, kültürel ve mesleki değerlere sahiptir.^{1,5-8} Değerler, yaşamın ilk evrelerinde kazanılmaya başlarken mesleki eğitim sırasında eğitsel stratejilerle yönlendirilebilir.^{9,10}

Profesyonel değerler ise hemşirelik uygulamalarının temel kaynağıdır ve hemşirelerin hastalarla, meslektaşlarıyla ve toplumla etkileşimine rehberlik ederler.^{1,3,5,11,12} Ayrıca profesyonel değerler, hemşirelere, etik ikilemlerle karşılaştıklarında güvenli ve insancıl bakımı sağlamada yol gösterirler.^{1,9,11,13} Amerikan Hemşireler Birliği (AHB) ve Uluslararası

Hemşireler Birliği (UHB) profesyonel hemşirelik değerlerini yararlılık, altruizm (özgecilik), estetik, eşitlik, özgürlük, insan onuru, adalet, doğruluk olmak üzere yedi temel değer belirlemiştir.^{9,14}

Hemşirelerin, eğitimleri süresince yeni rollerine uyum sağlarken bireysel değerlerinin farkında olmaları çok önemlidir.¹⁵ Kaya ve ark.'ının⁵ yaptığı bir çalışmada hemşirelik öğrencilerin bireysel değerleri sırasıyla sosyal, iktisadi/ekonomik, siyasi, ahlaki, estetik, teorik/bilimsel ve dini değerler olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin bireysel değerlerini profesyonel değerleri ile bütünleştirmeleri büyük önem taşımaktadır.¹⁵ Çünkü hemşireler kendi değerlerini ve bu değerleri bakım verdikleri bireyleri nasıl etkileyeceklerini bildikleri sürece anlamlı, saygılı ve etkili bakım verebilirler. Bu nedenle eğitim-öğretim sürecinin, hemşirelik öğrencilerinin kendi değer ve inançlarının farkına varacak, eğitimleri sırasında temel bireysel ve mesleki değerleri kazanacak şekilde yapılandırılması önemlidir. Bu bilgiler ışığında araştırma da, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Gereç ve Yöntem

Kesitsel tipte planlanan bu araştırma İstanbul İli'nde bulunan özel bir üniversitede 01 Şubat-01 Mart 2015 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini, Üniversitenin Sağlık Bilimleri Yüksekokulu'nda 2015-2016 eğitim öğretim

yılında hemşirelik lisans eğitimi gören tüm öğrenciler oluşturmuştur (N=254). Araştırmanın örnekleme, Şubat-Mart 2015 tarihleri arasında ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 211 öğrenci alınmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için 29.01.2016 tarih ve 2016/5 sayılı yazı ile Üniversite Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek sözlü onamları alınmış araştırma sonunda elde edilen bilgilerin araştırma raporu dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı açıklandıktan sonra araştırmaya katılıp katılmama kararı kendilerine bırakılmıştır.

Veriler, yapılandırılmış bir veri formu ile toplandı. Veri formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmaya katılacak kişilerin bireysel özellikleri içeren "Tanıtıcı Bilgi Formu", ikinci bölümde "Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ)" yer almaktadır.

Tanıtıcı Bilgi Formu; öğrencilerin yaşını, cinsiyetini, gelir durumunu, anne ve baba eğitim düzeyini, mezun olduğu okulu, sınıfı, uzun süre yaşanan yeri, sağlık mensubu yakını olma durumunu, mesleğini seçme nedenini, hemşireliği tercih etme sırasını, okuldan ve meslekten beklentisini sorgulayan toplam 13 soruyu içermektedir.

HPDÖ; güvenilirlik ve geçerliliği Nuray Şahin Orak ve Şule Ecevit Alpar tarafından 2005 yılında yapılmış olup 44 soruluk ölçek 31 soruya indirgenmiştir¹⁶. Ölçek beşli likert tipi (son derece önemli: 5; çok önemli: 4; önemli: 3; biraz önemli: 2; önemli değil: 1) bir ölçektir ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. "İnsan Onuru (madde 13,14,15,24,25,26,27,28,29,30,31)", "sorumluluk (madde 6,7,8,9,10,11,12)", "Harekete Geçme (madde 4,16,17,18,23)", "Güvenlik (madde 1,2,3,5)", "Otonomi (madde 19,20,21,22)" alt boyutlarıdır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 31, en yüksek puan ise 155'tir. Ölçeğin güvenilirliği, test-tekrar test güvenilirliği, madde-toplam puan korelasyonu ve iç tutarlık analizi ile belirlenmiş olup ölçeğin madde toplam puan korelasyon katsayısının 0.36-0.66

arasında değiştiği ve Cronbach's Alpha katsayısının ise 0.95 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise Cronbach's Alpha katsayısı 0.94 olarak bulunmuştur.

Veriler SPSS 15.0 programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin dağılımında, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum ve yüzde parametreleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov testi ile test edilmiş ve anlamlılık değerleri 0.05'den küçük olduğu için ileri düzey çözümlenelerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Parametrik olmayan testlerden iki bağımsız değişken için Mann-Whitney testi, ikiden fazla bağımsız değişken için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Çalışmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin, yaş ortalaması 21.11 ± 2.3 (17-33), %73.5'i kız, %33.2'si 1. sınıfta okumakta ve %56.9'u düz liseden mezun olmuştur. Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumları incelendiğinde; anne eğitim düzeyinin %38.4'ünün ilkökul, baba eğitim düzeyinin %29.4'ünün lise olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %91'i yaşamının çoğu zamanını il/ilçede geçirdiğini ve %64.9'u gelir düzeyinin orta olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin %47.9'u sağlık mensubu yakını olduğunu, %33.6'sı mesleğini kolay iş bulma nedeniyle seçtiğini, %90'ı 1-10. tercih sırasıyla hemşireliği tercih ettiğini, %73.9'u okuldan beklentisinin meslek sahibi olma olduğunu ve %44.5'i meslekten beklentisinin iyi bir hemşire olmak olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması 132.3 ± 15.8 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortalaması ise; insan onuru 47.8 ± 5.9 , sorumluluk 28.7 ± 4.4 , harekete geçme 20.4 ± 3.1 , güvenlik 17.6 ± 2.2 , otonomi ise 17.5 ± 2.5 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin bireysel özelliklerinin dağılımı (n=211)

	Bireysel Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kız	155	73.5
	Erkek	56	26.5
Sınıf	1. sınıf	70	33.2
	2. sınıf	48	22.7
	3. sınıf	54	25.2
	4. sınıf	39	18.5
	Düz Lise	120	56.9
Mezun olduğu okul	Sağlık Meslek Lisesi	27	12.8
	Anadolu Lisesi	64	31.3
Annenin eğitim durumu	Okuryazar değil	20	9.5
	İlkokul	81	38.4
	Ortaokul	57	27.0
	Lise	39	18.5
	Üniversite	14	6.6
Babanın eğitim durumu	Okuryazar değil	4	1.9
	İlkokul	56	26.5
	Ortaokul	57	27.0
	Lise	62	29.4
	Üniversite	32	15.2
En uzun süre yaşanan yer	Köy/Belde	19	9.0
	İl/İlçe	192	91.0
	Düşük	24	11.4
Gelir düzeyi	Orta	137	64.9
	İyi	50	23.7
Sağlık mensubu yakını olma durumu	Evet	101	47.9
	Hayır	110	52.1
Mesleğini seçme nedeni	İdeali	68	32.2
	Yakınlarının yönlendirmesi	41	19.4
	İş bulma kolaylığı	71	33.6
	YGS puanı	20	9.5
	Örnek bir kişi olması	9	4.3
	Diğer	2	0.9

Tablo 1'in devamı

	Bireysel Özellikler	n	%
Okuldan beklentisi	Meslek sahibi olma	156	73.9
	Okuldan mezun olma	31	14.7
	Para kazanma	18	8.5
	Diğer	6	2.8
Meslekten beklentisi	Kolay iş bulma	43	20.4
	İyi bir hemşire olma	94	44.5
	Güvende hissetme	5	2.4
	Kariyer sahibi olma	64	30.3
	Kendini ve insanları daha iyi tanıma	5	2.4

Tablo 2: Öğrencilerin HPDÖ ve alt boyutlarının puan ortalamalarının dağılımı (n=211)

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ) ve Alt Boyutları	Min.	Max.	Ort.±ss
HPDÖ	31.0	155.0	132.3±15.8
İnsan Onuru	11.0	55.0	47.8±5.9
Sorumluluk	7.0	35.0	28.7±4.4
Harekete Geçme	5.0	25.0	20.4±3.1
Güvenlik	4.0	20.0	17.6±2.2
Otonomi	5.0	20.0	17.5±2.5

Öğrencilerin bireysel özellikleri ile HPDÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında; gelir durumu, sağlık mensubu yakını olma durumu, mezun olduğu okul ve meslekten beklentisi ile HPDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 3). HDPÖ puan ortalaması ile öğrencinin cinsiyeti, okuduğu sınıf ve okuldan beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş olup 1. sınıfta okuyan, cinsiyeti kadın olan ve okuldan beklentisi meslek sahibi olan öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması diğerlerine göre daha yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 3).

HDPÖ alt boyutları ile öğrencilerin gelir durumu, sağlık mensubu yakını olma

durumu, mezun olduğu okul ve meslekten beklentisi karşılaştırıldığında aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin HDPÖ "Harekete Geçme" ve "Güvenlik" alt boyut puanları, öğrencilerin cinsiyetine göre karşılaştırıldığında arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Buna karşın "İnsan Onuru", "Sorumluluk" ve "Otonomi" alt boyut puanları ile öğrencilerin cinsiyetine göre karşılaştırıldığında arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre kadın öğrencilerin "İnsan Onuru" "sorumluluk" ve "otonomi" alt boyut puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir (Tablo 4).

Tablo 3: Öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması ile bireysel özelliklerinin karşılaştırılması (n=211)

Bireysel Özellikler		N	Sıra Ort.	χ^2 / Z	P
Cinsiyet	Kadın	155	113.0	Z=-2.8	<0.05*
	Erkek	56	86.4		
Sınıfı	1. Sınıf	70	125.4	$\chi^2=14.6$	<0.05*
	2. Sınıf	48	104.5		
	3. Sınıf	54	83.3		
	4. Sınıf	39	104.1		
Gelir durumu	İyi	50	99.1	$\chi^2=1.4$	0.48
	Orta	137	106.5		
	Kötü	24	117.1		
Sağlık mensubu yakını olma durumu	Evet	101	101.8	Z=-0.9	0.34
	Hayır	110	109.7		
Mezun olduğu okul	Düz lise	119	100.8	$\chi^2=2.4$	0.29
	Sağlık meslek lisesi	27	100.3		
	Anadolu lisesi	63	114.9		
Meslekten beklentisi	Kolay iş bulma	43	92.7	$\chi^2=6.0$	0.19
	İyi bir hemşire olma	94	114.9		
	Güvende hissetme	10	128.7		
	Kariyer sahibi olma	64	102.2		
Okuldan beklentisi	Meslek sahibi olma	156	111.0	$\chi^2=11.9$	<0.05*
	Okuldan mezun olma	31	77.8		
	Para kazanma	18	76.7		

(Mann Whitney U ve Kruskall Wallis testi kullanılmıştır)

Hemşirelik öğrencilerinin HDPÖ “İnsan Onuru”, “Sorumluluk”, “Harekete Geçme” ve “Otonomi” alt boyut puanları öğrencilerin okuduğu sınıfa göre karşılaştırıldığında arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup ($p<0.05$) 1. sınıfta okuyan öğrencilerin “İnsan Onuru”, “Sorumluluk”, “Harekete Geçme” ve “Otonomi” alt boyut puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. HDPÖ “Güvenlik” alt boyut puanları, öğrencilerin okuduğu sınıfa göre karşılaştırıldığında ise arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Hemşirelik öğrencilerinin HDPÖ “İnsan Onuru”, “Sorumluluk”, “Güvenlik” ve “Otonomi” alt boyut puanları, öğrencilerin okuldan beklentisine göre karşılaştırıldığında arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olup ($p<0.05$), okuldan beklentisi meslek sahibi olan öğrencilerin puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. “Harekete Geçme” alt boyut puanı ile öğrencilerin okuldan beklentisine göre karşılaştırıldığında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği alt boyutlarının öğrencilerin bazı özelliklerine göre karşılaştırılması (n=211)

HPDÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	χ^2 / Z	P
İnsan onuru	Kadın	155	113.0	Z=-2.8	<0.05*
	Erkek	56	86.4		
Sorumluluk	Kadın	155	111.6	Z=-2.2	<0.05*
	Erkek	56	90.3		
Harekete geçme	Kadın	155	110.4	Z=-1.7	0.07
	Erkek	56	93.5		
Güvenlik	Kadın	155	95.1	Z=-1.5	0.11
	Erkek	56	109.9		
Otonomi	Kadın	155	112.8	Z=-2.7	<0.05*
	Erkek	56	87.0		
HPDÖ alt boyutları	Okuduğu Sınıf				
İnsan onuru	1. sınıf	70	122.0	$\chi^2=16.3$	<0.05*
	2. sınıf	48	108.4		
	3. sınıf	54	78.5		
	4. sınıf	39	112.2		
Sorumluluk	1. sınıf	70	125.9	$\chi^2=11.3$	<0.05*
	2. sınıf	48	98.1		
	3. sınıf	54	95.5		
	4. sınıf	39	94.4		
Harekete geçme	1. sınıf	70	129.5	$\chi^2=16.8$	<0.05*
	2. sınıf	48	97.9		
	3. sınıf	54	87.3		
	4. sınıf	39	99.4		
Güvenlik	1. sınıf	70	117.8	$\chi^2=6.4$	0.09
	2. sınıf	48	107.0		
	3. sınıf	54	90.4		
	4. sınıf	39	104.9		
Otonomi	1. sınıf	70	119.1	$\chi^2=13.8$	<0.05*
	2. sınıf	48	115.8		
	3. sınıf	54	81.2		
	4. sınıf	39	104.6		

Tablo 4'ün devamı

HPDÖ Alt Boyutları	Okuldan Beklentisi				
Sorumluluk	Meslek sahibi olma	156	110.6		
	Okuldan mezun olma	31	74.3	$\chi^2=11.4$	<0.05*
	Para kazanma	18	85.8		
Harekete geçme	Meslek sahibi olma	156	108.0		
	Okuldan mezun olma	31	86.2	$\chi^2=4.8$	0.08
	Para kazanma	18	87.7		
Güvenlik	Meslek sahibi olma	156	108.8		
	Okuldan mezun olma	31	75.4	$\chi^2=8.5$	<0.05*
	Para kazanma	18	99.8		
Otonomi	Meslek sahibi olma	156	111.4		
	Okuldan mezun olma	31	85.4	$\chi^2=15.9$	<0.05*
	Para kazanma	18	59.8		

(Mann Whitney U ve Kruskall Wallis testi kullanılmıştır)

Tartışma

Öğrencilerin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaptığımız bu çalışmada örneklem grubundaki öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması 132.3 ± 15.8 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 155 olduğu için bu çalışmada öğrencilerin HPDÖ toplam puanından yüksek değere yakın aldıkları saptanmıştır. Bu sonuç bize öğrencilerin mesleki değerlerine önem verdiğini düşündürmektedir. Profesyonel değer algıları yüksek olan öğrenciler profesyonel meslek yaşantısına geçtiklerinde daha kaliteli ve nitelikli bakım sunacaklar, hasta memnuniyet düzeyinin artmasına sebep olacaklar ve mesleki kimliği arttıracaklardır. Bizim çalışmamıza benzer şekilde Kaya ve ark.'nın⁵ yapmış oldukları çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin HPDÖ puan ortalamasının üst sınıra yakın olduğu belirlenmiştir. Geçkil ve ark.'nın¹⁷ 328 hemşirelik öğrencisi ve 57 hemşire ile yaptıkları çalışmada HPDÖ puan ortalaması 106.4 ± 13.6 olarak bulunmuştur. Yapılan yurtdışı çalışmalarına bakıldığında ise, HPDÖ puan ortalaması Lin ve Wang'ın¹⁸ çalışmasında 100.0 ± 15.6 , Iacobucci ve

ark.'nın¹⁹ çalışmasında 101.4 ± 12.7 , Alfred ve ark.'nın²⁰ Tayvanlı ve Amerikalı hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada Tayvanlı öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması 104.2 ± 16.8 , Amerikalı öğrencilerin ise puan ortalaması 106.1 ± 12.9 olduğu belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmalarda, öğrencilerin profesyonel değerler ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının bizim çalışmamızdan daha düşük olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızda HPDÖ alt boyutları puan ortalamaları incelendiğinde ise; "İnsan Onuru" 47.8 ± 5.9 , en düşük puan 11, en yüksek puan 55; "Sorumluluk" 28.7 ± 4.4 , en düşük puan 7, en yüksek puan 35; "Harekete Geçme" 20.4 ± 3.1 , en düşük puan 5, en yüksek puan 25; "Güvenlik" 17.6 ± 2.2 , en düşük puan 4, en yüksek puan 20; "Otonomi" ise 17.5 ± 2.5 , en düşük puan 5, en yüksek puan 25 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tüm alt boyutlarının üst sınıra yakın çıkması oldukça önemli bir sonuçtur. Bu çalışmaya benzer şekilde Gümrah²¹, Rassin'in²², Orak¹⁶ çalışmasında da HPDÖ alt boyutlarının puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Özellikle insan onurunun ilk sırada, yer alması öğrencilerin mesleki

uygulamalarını, insana ve bireyselliğine saygı duyarak gerçekleştireceğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin cinsiyetlerine göre HPDÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Cinsiyeti kadın olan öğrencinin puan ortalaması erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmaya benzer şekilde Geçkil ve ark.¹⁷ kadınların HPDÖ puan ortalamasını erkeklerinkinden daha yüksek bulmuşlardır. Ancak Lin ve Wang¹⁸ çalışmasında erkeklerin puan ortalamasını kızlardan daha yüksek bulmuştur. Parvan ve ark.¹⁹ ve Kaya ve ark.⁵ çalışmasında ise cinsiyetin profesyonel değerleri etkilemediği belirlenmiştir. Çalışmamızda HPDÖ alt boyutları ile cinsiyet karşılaştırıldığında ise "İnsan Onuru", "Sorumluluk" ve "Otonomi" alt boyut puanları ile cinsiyet arasında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup ($p<0.05$), kadın öğrencilerin "insan onuru" "sorumluluk" ve "otonomi" alt boyut puanları, erkek öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Gümrah'ın²¹ çalışmasında, kadın öğrencilerin "insan onuru" ve "güvenlik" alt boyut puan ortalamaları erkek öğrencilerin puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Alfred ve ark.²⁰ çalışmasında da erkeklerin "insan onuru" ve "otonomi" alt boyut puan ortalamalarının kadınlara oranla daha az olduğu bulunmuştur. Kadın öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olması, kızların yetiştirilirken karşısındakine daha fazla saygı duymasına, sorumluluk alabilmesine ve manevi muhakeme yeteneklerinin daha yüksek olmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin gelir durumuna göre HPDÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu çalışmanın aksine Parvan ve ark.¹⁹ çalışmasında gelir durumuna göre HPDÖ puan ortalamaları anlamlı bulunmuş olup HPDÖ puan ortalaması gelir durumu orta olanlarda daha yüksektir.

Öğrencilerin sınıf seviyeleri ile HPDÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında

istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Tüm sınıfların puan ortalamaları birbirine çok yakın olmasıyla birlikte 1. sınıfta okuyan öğrencilerin puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yine birinci. sınıfta okuyan öğrencilerin "İnsan Onuru", "Sorumluluk", "Harekete Geçme" ve "Otonomi" alt boyut puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuş olup ($p<0.05$), "Güvenlik" alt boyut puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin bireye saygı duyarak nitelikli hizmet ve bakım verebilmesi için kişisel ve profesyonel davranışlarını yönlendiren değerlerinin farkında olması gerekmektedir. Bu nedenle 1. sınıftan itibaren öğrencilere kazandırılacak olan temel bireysel ve mesleki değerler büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada tüm sınıflarda okuyan öğrencilerin HPDÖ puan ortalamasının üst sınıra yakın çıkması bireysel ve mesleki değerlerinin farkında olduklarını düşündürmektedir

Öğrencilerin sağlık mensubu yakını olma durumu ile HPDÖ ve alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu çalışmanın aksine Gümrah'ın²¹ yaptığı çalışmada, sağlık mensubu yakını olan öğrencilerin "İnsan Onuru", "Güvenlik", "Otonomi" alt boyut puanları ve ölçek toplam puanı, sağlık mensubu yakını olmayan öğrencilerin puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

Mezun olunan okul ile HPDÖ ve alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Benzer şekilde Kaya ve ark.⁵, Aydın²⁴, Yapıcı ve Zengin²⁵ mezun olunan okulun değer tercihlerinde anlamlı düzeyde bir fark ortaya çıkarmadığını bulmuşlardır.

Öğrencilerin okuldan beklentisi ile HPDÖ puan ortalaması karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş olup okuldan beklentisi meslek sahibi olma olan öğrencilerin puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$), "İnsan Onuru", "Sorumluluk", "Güvenlik" ve "Otonomi" alt

boyut puanları ile öğrencilerin okuldan beklentisi arasındaki farkta istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup ($p<0.05$), okuldan beklentisi meslek sahibi olan öğrencilerin puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksektir ($p<0.05$). Gümrah'ın²¹ çalışmasında okuldan beklentisi meslek sahibi olma olan öğrencilerin "İnsan Onuru", "Sorumluluk", "Harekete Geçme", "Güvenlik", "Otonomi" alt boyut puanları ve ölçek toplam puanı, istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin okuldan beklentilerinin meslek sahibi olma olması, mesleki sorumluluklarını yerine getirip yaptıklarının sorumluluklarını alabileceğini ve hizmet sunduğu bireylere saygılı ve onları koruyan bir meslek mensubu olacağını düşündürmektedir.

Öğrencilerin meslekten beklentisi ile HPDÖ ve alt boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu çalışmanın aksine Gümrah'ın²¹ çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin HPDÖ toplam puanı ve alt boyut puanları meslekten beklentilerine göre karşılaştırıldığında arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç

Sonuç olarak öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması 132.3 ± 15.8 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının puan ortalaması ise; insan onuru 47.8 ± 5.9 , sorumluluk 28.7 ± 4.4 , harekete geçme 20.4 ± 3.1 , güvenlik 17.6 ± 2.2 , otonomi ise 17.5 ± 2.5 olarak bulunmuştur. HDPÖ puan ortalaması ile 1. sınıfta okuyan, cinsiyeti kadın olan ve okuldan beklentisi meslek sahibi olan öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması diğerlerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışlarını yönlendiren değerlerinin farkında olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda şunlar önerilebilir;

*Çocuk yetiştirirken cinsiyet ayrımı yapılmaması,

*Öğrencilere mesleklerini seçerken mesleklerin görev tanımları, çalışma koşulları ve gereklilikleri hakkında bilgi verilmesi,

*Hemşirelik müfredat programlarında etik ve değerler konularının yer alması,

*Hemşirelik eğitimi sırasında eğitimciler tarafından öğrencilere hem bireysel hem de mesleki değerlerinin fark ettirilmesi,

* Bu tür çalışmaların farklı bölümlerde okuyan öğrencilerle karşılaştırmalı olarak yapılması ve hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin, almayan öğrencilerden hangi yönlerden farklılaştığı tespit edilebilmesi ve bu çalışmanın daha geniş bir örneklem grubuyla çalışılması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Göriş S., Kılıç Z., Ceyhan Ö., Şentürk A. Hemşirelerin Profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2014;5(3):137-142.
2. Ay F. A. Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler. 6. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2015.
3. Yayla A., Özlü Z. K., Gümüş K., Sevinç G., Khaghanı E. İki farklı kültürdeki hemşirelerin profesyonel değerlerinin incelenmesi: farklı iki ülke örneği. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi* 2015;(5):19-33.
4. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Sönmez Özkan D. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak Hemşireler Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi* 2011;9:239-259.
5. Kaya H., Işık B., Şenyuva E., Kaya N. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*,2012;15(1):18-26.
6. Stacey G. How do nurses cope with values and practice conflict? *Nursing Times* 2010;107(5):20-23.
7. Acaroğlu R. Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliği. *F.N Hem Derg* 2014;22(1):8-16
8. Martin, P., Yarbrough, S., Alfred, D. Professional values held by baccalaureate

and associate degree nursing students. *Journal of Nursing Scholarship* 2003;35(3):291-296.

9. Orak N. Ş., Alpar Ş. E. Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *MÜSBED* 2012;2(1):22-31.

10. Weis D, Schank MJ. An Instrument to measure professional nursing values. *J Nurs Scholarsh.* 2000;32(2):201-204.

11. Parandeh A., Khaghanizade M., Mohammadi E., Nouri J. M. Factors influencing development of professional values among nursing students and instructors: a systematic review. *Global Journal of Health Science* 2014;7(2):284-293.

12. Leners, D. W., Roehrs, C., & Piccone, A. V. Tracking the development of professional values in undergraduate nursing students. *The Journal of nursing education* 2006;45(12):504-511.

13. Iacobucci T. A. Daly B. J. Professional values, self-esteem, and ethical confidence of baccalaureate nursing students. *Nursing Ethics* 2012;20(4):479-490.

14. Babadağ K. Hemşirelik ve değerler. 1. Baskı. Ankara: Alter Yayıncılık;2010.p.31-55.

15. Dinç L, Görgülü RS. Teaching ethics in nursing. *Nurs Ethics* 2002;9(3):259-268.

16. Orak NŞ. İstanbul İli'ndeki Hemşirelerin Profesyonel Hemşirelik Değerleri ve Etkileyen Faktörlerin Analizi. (Yayınlanmış Doktora Tezi) İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı; 2005.

17. Geçkil E, Ege E, Akin B, Göz F. Turkish version of the revised nursing Professional values scale: validity and reliability assessment. *Jpn J Nurs Sci* 2012;(9):195-200.

18. Lin YH, Wang LS. A Chinese version of the revised Nurses Professional Values Scale: reliability and validity assessment. *Nurse Educ Today* 2010;30:492-498.

19. Iacobucci TA, Daly BJ, Lindell D, Griffin MQ. Professional values, self-esteem, and ethical confidence of baccalaureate nursing students. *Nurs Ethics* 2013;20:479-490.

20. Alfred D, Yarbrough S, Martin P, Mink J, et al. Comparison of Professional values of Taiwanese and United States nursing students. *Nurs Ethics* 2013;20:917-926.

21. Gümrah HV. Sağlık Meslek Lisesi ve Lisans Eğitimi Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Değerlere İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü;2015.

22. Rassin M. Nurses' professional and personal values. *Nurs Ethics* 2008;15:614-630.

23. Parvan K, Zamanzadeh V, Hosseini FA. Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. *Thrita J MedSci* 2012;2:37-43.

24. Aydın M. Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi* 2003;1(3):121-144.

25. Yapıcı A, Zengin ZS. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi* 2003;1(4):173-206.